

ΕΣ

Η

Υπεραγία Θεοτόκος και Αειπάρθενος Μαρία είναι θαύμα και μυστήριο που ούτε οι άγγελοι δεν μπορούν να κατανοήσουν· «εξέστη επί τούτο ο ουρανός, και τη γης κατεπλάγη τα πέρατα, ότι Θεός, ώφθη τοις ανθρώποις σωματικώς, και η γαστήρ σου γέγονεν, ευρυχωρότερα των ουρανών· διό σε Θεοτόκε Αγγέλων και ανθρώπων ταξιαρχίαι μεγαλύνουσιν», γράφει ο ποιητής του Παρακλητικού Κανόνα. Είναι «η μετά Θεόν Θεός», αναφέρει ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος. Βέβαια, αλλού οι Πατέρες εκφράζονται με σαφήνεια, ως προς τη θέση της Παναγίας. Ο Άγιος Επιφάνιος υπογραμμίζει: “Εν τιμή έστω Μαρία, ο δε Πατήρ και Υιός και Άγιον

Πνεύμα προσκυνείσθω, την Μαρίαν μηδείς προσκυνείτω”.

Για το γενεαλογικό δέντρο της Κυρίας Θεοτόκου πληροφορούμαστε μέσα από το Ευαγγέλιο του Αποστόλου Λουκά πως ήταν «εξ οίκου Δαβίδ». Το λεγόμενο πρωτευαγγέλιο του Ιακώβου του Αδελφοθέου αναφέρει ότι ο ιερέας Ματθάν νυμφεύθηκε τη Μαρία και γέννησαν τέσσερα παιδιά τον Ιακώβ, ο οποίος γέννησε τον Ιωσήφ, τον μνήστορα της Παναγίας, τη Μαρία, η οποία γέννησε τη Σαλώμη τη μαία, τη Σοβή, η οποία γέννησε την Ελισάβετ, τη μητέρα του Τιμίου Προδρόμου, την Άννα, η οποία γέννησε τη Μαριάμ, τη Μητέρα του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού.

Το όνομα Μαριάμ που της έδωσαν οι γονείς της, Ιωακείμ και Άννα, παράγεται από το εβραϊκό «Αϊός», που σημαίνει Κύριος. Επομένως, το όνομα Μαριάμ διερμηνεύεται Κυρία. Το κατ’ εξοχήν, όμως, όνομά της, είναι Θεοτόκος, γιατί είναι η Μητέρα του Θεού. Τον όρο αυτό επικύρωσε η Γ’ Οικουμενική Σύνοδος της Εκκλησίας το 431. Ωστόσο, η Εκκλησία, για να εκφράσει την περισσή της αγάπη και τον μεγάλο σεβασμό που τρέφει προς την Αειπάρθενο, τής έχει προσδώσει πλήθος τιμητικών ονομάτων και επιθέτων. Πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο Άγιος Νεκτάριος, ο οποίος αφιέρωσε προς τιμή της Παναγίας πέντε χιλιάδες ποιητικούς στίχους, που αποτέλεσαν το «Θεοτοκάριό» του.

Από τα Ευαγγέλια της Κ.Δ. πληροφορούμαστε ότι η Κόρη της Ναζαρέτ, δέχθηκε τον Ευαγγελισμό της από τον Αρχάγγελο Γαβριήλ, επισκέφθηκε την εξαδέλφη της Ελισάβετ, η οποία ήδη κυφορούσε τον Τίμιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, Γέννησε τον Σωτήρα του Κόσμου στη Βηθλεέμ, κατέφυγε στην Αίγυπτο, για να προστατέψει το Παιδί της από τους επίδοξους δολοφόνους, αναζητούσε τον δωδεκαετή Υιό της στα Ιεροσόλυμα, ενώ Αυτός βρισκόταν μέσα στο Ναό και διαλεγόταν με τους διδασκάλους, ήταν παρούσα στο Γάμο της Κανά, όπου και μεσίτευσε προς τον Υιό της, συμπορεύτηκε με τον Κύριο έως τον Γολγοθά, και έζησε τα θεία γεγονότα της Σταύρωσης, της θεοσώμου ταφής και της ένδοξης Ανάστασης του Κυρίου, και κατόπιν την επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος που έγινε στο Υπερώον κατά την ημέρα της Πεντηκοστής.

Για τη ζωή της Παναγίας μας μαθαίνουμε και από την Πατερική Παράδοση, η οποία είναι τό ίδιο έγκυρη πηγή με την Αποστολική Παράδοση, της οποίας

αποτελεί τη φυσική συνέχεια, βασιζόμενη στην αγιοπνευματική εμπειρία και καθοδήγηση. Το σύγγραμμα Περί Θείων Ονομάτων του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτη, τα Εγκώμια της Κοιμήσεως της Παναγίας που έγραψαν διάφοροι Άγιοι της Εκκλησίας, όπως ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός και ο Ανδρέας Κρήτης, η Υμνολογία και η Εικονογραφία της Εκκλησίας είναι οι βασικές πηγές. Πληροφορίες βρίσκουμε, επίσης, στην Απόκρυφη διήγηση του αγίου Ιωάννου του Θεολόγου περί της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μαρίας.

Η μακαρία Κοίμηση της Θεοτόκου, λοιπόν, έγινε το 47 μ.Χ. σε ηλικία 59 ετών ή σε ηλικία 70 περίπου ετών, δηλαδή 24 χρόνια μετά την Ανάληψη του Κυρίου. Όπως ο Αρχάγγελος Γαβριήλ τη διακόνησε καθ' όλα τα προηγούμενα χρόνια, έτσι, και τότε, της έφερε το μήνυμα ότι σε τρεις ημέρες ο Υιός της πρόκειται να παραλάβει την πάναγνη ψυχή της. Μετά το θείο μήνυμα, η Κυρία Θεοτόκος, ανέβηκε στο Όρος των Ελαιών, όπου προσευχήθηκε προς τον Υιό και Θεό της. Κατόπιν κοινοποίησε στην Εκκλησία το αναμενόμενο γεγονός και άρχισε τις σχετικές προετοιμασίες. Την ημέρα της Κοιμήσεώς της η Χάρη του Κυρίου, υπό μορφή νεφέλης, μετέφερε τους Αποστόλους, που βρίσκονταν μακριά, στην οικία του Ευαγγελιστού Ιωάννου, στη Γεσθημανή, προκειμένου να λάβουν την ευλογία της και να ζήσουν την μακαρία Κοίμησή της. Ο Απόστολος Παύλος, ο Απόστολος Τιμόθεος, ο Άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης, καθώς και άλλοι Άγιοι και Αγίες, ήσαν επίσης παρόντες. Η Παναγία παρηγορούσε και συμβούλευε τους Αποστόλους και προσευχόταν για την σωτηρία του σύμπαντος κόσμου, έως και το πρωί, οπότε ο ίδιος ο Υιός της παρέλαβε το πνεύμα της.

Τότε, «το θεοδόχον αυτής σώμα, μετά αγγελικής και αποστολικής υμνωδίας εκκομισθέν και κηδευθέν, εν σορώ τη εν Γεσθημανή κατετέθη», παρόλο που οι Ιουδαίοι παρεμπόδιζαν την αγία τελετή. Αναφέρεται δε ότι κάποιος Ιουδαίος, ο Ιεφονίας, προσπάθησε να ανακόψει τον ενταφιασμό της, με αποτέλεσμα να αποκοπούν τα χέρια του από άορατη δύναμη. Ευτυχώς δε, ο Ιεφονίας μετανόησε και αμέσως θεραπεύτηκε. Παρόμοια τύχη είχαν όσοι προσέγγιζαν με ασέβεια την Παναγία· τυφλώνονταν, αλλά όταν μετανούσαν ξαναέβρισκαν το φως τους.

Οι Άγιοι Απόστολοι ενταφίασαν, τελικά, το πανάγιο σκήνωμα της Θεοτόκου και παρέμειναν εκεί για τρεις μέρες, ενώ «η των αγγέλων χοροστασία και υμνωδία διέμεινεν άπαυστος». «Μετά δε την τρίτην ημέραν της αγγελικής υμνωδίας

παυσαμένης, παρόντες οι απόστολοι, ενός αυτοίς απολειφθέντος και μετά την τρίτην ελθόντος και το θεοδόχον σώμα προσκυνήσαι βουληθέντος, ήνοιξαν την σορόν. Και το μεν σώμα αυτής το πανύμνητον ουδαμώς ευρείν ηδυνήθησαν, μόνα δε αυτής τα εντάφια κείμενα ευρόντες και της εξ αυτών αφάτου ευωδίας εμφορηθέντες», αναφέρει ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός στο Εγκώμιόν του εις την πάνσεπτη Κοίμηση της Θεομήτορος.

Ο Απόστολος που απουσίαζε ανήμερα της Κοιμήσεως ήταν, κατά την Παράδοση, ο Θωμάς. Έτσι, την τρίτη ημέρα από την Κοίμησή της Θεοτόκου, κατά την οποία η Παναγία έμελλε να μεταστεί σωματικώς προς τον Υιό της, ο Απόστολος Θωμάς μεταφέρθηκε από τη Χάρη του Αγίου Πνεύματος στη Γεθσημανή, όπου είδε την Θεοτόκο να αναλαμβάνεται στους ουρανοὺς. Τότε, η Παναγία τού παρέδωσε την Αγία Ζώνη της, η οποία φυλάσσεται ως κόρη οφθαλμού στην Ιερὰ Μονὴ Βατοπαιδίου.

Οι παρακλητικοί Κανόνες της Θεοτόκου

Η ημέρα της εορτής της Κοιμήσεως της Θεοτόκου είναι λαμπρότατη. Στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας το Απολυτίκιον της εορτής και το Κοντάκιον διερμηνεύουν το γιατί. «Ἐν τῇ Γεννήσει τὴν παρθενίαν ἐφύλαξας, ἔν τῇ Κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπες Θεοτόκε, Μετέστης πρὸς τὴν ζωὴν, μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς, καὶ ταῖς πρεσβείαις ταῖς σαῖς λυτρουμένη, ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν». «Τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοίμητον Θεοτόκον, καὶ προστασίαις ἀμετάθετον ἐλπίδα, τάφος καὶ νέκρωσις οὐκ ἐκράτησεν, ὡς γὰρ ζωῆς Μητέρα, πρὸς τὴν ζωὴν μετέστησεν, ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον».

Η εορτή αυτή της Παναγίας στην αρχή ήταν κινητή, αλλά στη συνέχεια, με εντολή

του Αυτοκράτορα Μαυρίκιου καθιερώθηκε να τελείται στις 15 Αυγούστου.

Σήμερα, της εορτής προηγείται κατανυκτική περίοδος δύο εβδομάδων, κατά τις οποίες τα απογεύματα εμείς οι Χριστιανοί συναγόμαστε στις εκκλησίες, προκειμένου να ψάλλουμε τον Παρακλητικό Κανόνα προς την Υπεραγία Θεοτόκο.

Προστρέχουμε στην Παναγία, και ψάλλουμε τις Παρακλήσεις, γιατί πιστεύουμε ακράδαντα, μαζί με τον ποιητή της Παρακλήσεως, ότι «ουδείς προστρέχων επι σοι κατησχημένος από σου εκπορεύεται Παρθένε Θεοτόκε, αλλά αιτείται τη χάριν και λαμβάνει το δώρημα προς το συμφέρον της αιτήσεως». Η εμπειρία μας από τις απειράριθμες ευεργεσίες που δεχτήκαμε από την Κυρία των Ουρανών δεν μας επιτρέπει να σιωπήσουμε «ου σιωπήσωμέν ποτε, Θεοτόκε, τα δυναστείας σου λαλείν οι ανάξιοι ειμή γαρ συ προΐστασο πρεσβεύουσα, τις ημάς ερρύσατο εκ τοσούτων κινδύνων; Ουκ αποστῶμεν, Δέσποινα, εκ σου σους γαρ δούλους σώζεις αεί, εκ παντοίων δεινών». «Ου κρύπτω σου τον βυθόν του ελέους και την βρύσιν των απείρων θαυμάτων...αλλά απάσιν ομολογώ και βοώ και κηρύττω και φθέγγομαι».

Ομολογούμε έμπροσθεν της Κυρίας Θεοτόκου την αμαρτωλότητά μας, εκφράζουμε προς Αυτήν την κραυγή αγωνίας, τον ψυχικό και σωματικό μας πόνο και τη θλίψη, που μας κάνουν να αισθανόμαστε πως «η ζωή μας τω Άδη προσήγγισε». Βεβαίως, όμως, δεν απελπιζόμαστε και δεν μοιρολογούμε, ως οι μη έχοντες ελπίδα, αλλά εκ βάθους καρδιάς ψάλλουμε «χαράς μου την καρδίαν πλήρωσον Παρθένε... της αμαρτίας την λύπη εξαφανίσασα». Εναποθέτουμε όλες μας τις ελπίδες σε Αυτή, γιατί γνωρίζουμε, εκ πείρας, ότι πραγματικά είναι φιλεύσπλαχνη και ότι ως Μητέρα του Θεού είναι πηγή ελέους, το μόνο καταφύγιο του κόσμου και «μεσιτεία προς τον Ποιητή αμετάθετος». Επιπλέον, την παρακαλούμε να κυβερνήσει τη ζωή μας, και ως «άρρηκτον τείχος και προστασία» και «φρουρά ασφαλεστάτη» που είναι να μας διαφυλάξει από «των δαιμόνων τα τοξεύματα», που μας περικυκλώνουν, και τα οποία δεν μπορούμε από μόνοι μας να αντιμετωπίσουμε. Έτσι εμείς οι Χριστιανοί ζούμε αληθινά το Πάσχα του καλοκαιριού.

Τις μέρες αυτές, λοιπόν, ψάλλονται εναλλάξ μέχρι και το απόγευμα της 13ης Αυγούστου, εκτός των Εσπερινών των Σαββάτων και της Εορτής της

Μεταμορφώσεως του Κυρίου, ο Μικρός Παρακλητικός Κανόνας, που είναι έργο-ποίημα ενός υμνογράφου με το όνομα Θεοστήρικτος Μοναχός, κατά κόσμο Θεοφάνης, και ο Μεγάλος Παρακλητικός Κανόνας, που είναι ποίημα του Θεοδώρου Β΄ του Λασκάρεως, Αυτοκράτορα της Νικαίας, ο οποίος έζησε τον 13ο αιώνα.

Για τον υμνογράφο του Μικρού Παρακλητικού, μοναχό Θεοστήρικτο, δεν έχουμε άλλα στοιχεία ταυτότητας. Για τον ποιητή του Μεγάλου Παρακλητικού Κανόνα, Θεόδωρο Β΄ γνωρίζουμε πως ήταν παιδί του Αγίου Ιωάννη Βατάτζη και της Ειρήνης Λάσκαρη. Αναφέρεται ότι ο Αυτοκράτορας Θεόδωρος είχε μία πάθηση, η οποία του προκαλούσε βαριά κατάθλιψη, και από την οποία προσευχόταν να απαλλαγεί. Μάλιστα, φαίνεται ότι κάποτε είχε παραμελήσει τον πνευματικό του αγώνα, γι' αυτό και επαναλάμβανε συνεχώς τη φράση «εγκατέλιπόν σε Χριστέ». Οι προσευχές του, λοιπόν, έλαβαν τη μορφή Παρακλήσεως προς την Παναγία όταν γνώρισε τη Βασίλισσα της Ηπείρου, Αγία Θεοδώρα, η οποία ευλαβείτο πολύ την Θεοτόκο. Απ' αυτήν έμαθε στις δύσκολες στιγμές, και ιδίως όταν τον κατέβαλλε η θλίψη, να απευθύνεται προς την Παναγία και να την παρακαλεί να του καταπραΰνει το άλγος και να του μεταδώσει τη θεία χαρά και παρηγοριά. Στον Παρακλητικό αυτό Κανόνα «διεκτραγωδούνται τα παθήματα και τα βάσανα μιας ψυχής..., όπου εις βασιλεύς Έλληνα, διωγμένος, πολεμημένος, στενοχωρημένος, από Λατίνους και Άραβας και τους ιδικούς του, διεκτραγωδεί προς την Παναγίαν τους ιδίους πόνους του, και τους διωγμούς, όσους υπέφεραν από τα στίφη των βαρβάρων, τα οποία ονομάζει 'νέφη'», σημειώνει ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Η Παράκληση του Θεοδώρου Β΄ διαδόθηκε στις Ιερές Μονές της περιοχής, όπου καταρτίστηκε ως ακολουθία, και από εκεί εξαπλώθηκε σε όλο το Βυζάντιο ως ο Μέγας Παρακλητικός Κανόνας.

Η εναλλακτική τέλεση των δύο ιερών Παρακλήσεων οφείλεται, μάλλον, στις ιστορικές συγκυρίες που σημάδεψαν το Βυζάντιο το έτος 1261. Εκείνη τη χρονιά, λοιπόν, επί Αυτοκρατορίας του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου, έγινε ανακατάληψη της Βασιλεύουσας χωρίς αιματοχυσίες και το γεγονός αυτό αποδόθηκε στην θαυματουργική παρέμβαση της Θεοτόκου. Τότε, ο Μιχαήλ θέλησε να εισέλθει στην Πόλη εν πομπή και να αναπέμψει ευχαριστίες προς την Παναγία. Ωστόσο, επειδή εκείνη την περίοδο ψαλλόταν στις εκκλησίες ο Μεγάλος Παρακλητικός Κανόνας του Θεοδώρου Β΄, έπρεπε να εξεβρεθεί μία ενδιάμεση λύση. Τότε προτάθηκε να χρησιμοποιείται και ο αρχαιότερος Μικρός Παρακλητικός Κανόνας προς την Υπεραγία Θεοτόκο. Από τότε, λοιπόν, η χρήση του Μεγάλου Παρακλητικού Κανόνα γίνεται μόνο κατά την Νηστεία του Δεκαπενταυγούστου.

Η τέλεση, λοιπόν, των Παρακλητικών Κανόνων, που, σημειωτέον, εντάσσεται μεταξύ των δύο μεγάλων εορτών της Εκκλησίας, της Αναστάσεως και των Χριστουγέννων, γίνεται προκειμένου να αναπέμψουμε δεήσεις και ικεσίες προς την Παναγία, την μόνη μας μεσίτρια προς τον Φιλάνθρωπο Θεό, ώστε να μας δοθεί έλεος και δύναμη να ανεβούμε το Γολγοθά μας, όπου και βιώνεται η ανείπωτη Χαρά της Αναστάσεως. Γιατί η Ανάσταση δεν υπάρχει πέρα από τον Σταυρό, αλλά χαρίζεται εκεί πάνω, στον Σταυρό.

Ας αποδώσουμε τις πρέπουσες τιμές και ας παρακαλέσουμε, λοιπόν, και εμείς, όπως ο σπουδαιότατος κήρυκας Ηλίας Μηνιάτης (1669-1714) την Κυρία Θεοτόκο: «Κεχαριτωμένη, Δεδοξασμένη, Παντάνασσα, από την άφθονον εκείνην ηλιοβολίαν του θείου φωτός οπού χαίρεσαι, παρισταμένη εκ δεξιών του μονογενούς σου Υιού, πέμψον εδώ κάτω και εις ημάς τους ευλαβείς δούλους σου μίαν μακαρίαν ακτίνα, οπού να είναι και φως εις τον εσκοτισμένον μας νουν και φλόγα εις την ψυχραμένην μας θέλησιν, διά να βλέπωμεν να περιπατούμεν σπουδαίοι εις την οδόν των θείων δικαιωμάτων. Ημείς, μετά Θεόν, εις εσέ του Θεού την Μητέρα και Μητέρα ημών έχομεν την ελπίδα της σωτηρίας μας από σε ελπίζομεν τας νίκας της γαληνοτάτης Αυθεντίας, τα τρόπαια των Ευσεβών Βασιλέων την στερέωσιν της Εκκλησίας την αντίληψιν του Ορθοδόξου γένους την σκέπην της ευλαβούς του ταύτης πολιτείας, οπού είναι αφιερωμένη εις την άμαχόν σου βοήθειαν. Ναι, Παναγία Παρθένε, ναι, Μαρία, όνομα οπού είναι η χαρά, η παρηγορία, το καύχημα των Χριστιανών δέξου την νηστείαν και παράκλησιν των αγίων τούτων ημερών, οπού εκάμαμε εις τιμήν σου, ως θυμίαμα ευπρόσδεκτον και αξίωσόν μας, καθώς εδώ εις την Εκκλησίαν ευλαβώς ασπαζόμεθα την αγίαν και θαυματουργόν ταύτην

εικόνα, έτзи και εκεί εις τον Παράδεισον να ιδούμεν αυτό το μακάριόν σου πρόσωπον, το οποίον να προσκυνούμεν συν τω Πατρί και τω Υιώ και τω αγίω Πνεύματι, εις τους απεράντους αιώνας. Αμήν».

Πηγή: churchofcyprus.org.cy